

Lessons Learned from Implementing a Health Promotion Program at One of District Health Promotion Hospital in Central Region of Thailand

Kerada Krainuwat, RN, PhD¹

Abstract

Health promotion is an important role and proactive function of nurses emphasizing on building an individual efficacy and potential capability for self-care and being able to access to care as needed. This current health promotion course creates learning experience through transferring of expertise and hands-on experience from a nurse innovator. The course content was synthesized from health promotion practice and development of health promotion innovation based on the Ottawa Charter among nurses in the central region. The course attendants, professional nurses and nursing students, thought that participating in the health promotion workshop at the learning center helped the attendants increase their knowledge and comprehension in terms of strategy and strategic methods in health promotion based on the Ottawa Charter profoundly. They could apply concepts and principles of health promotion in their practice areas. Implementing module as a teaching-learning means enhanced the unbarring teaching- learning atmosphere. The workshop also helped the attendants see the picture of health promotion practice of the nurse owning a health promotion innovation which associated with the scope of creating supportive environment, strengthening community action, and building healthy public policy. The attendants suggested that health promotion knowledge should be disseminated to other contexts to expand the learning center networking.

Keywords: health promotion, Ottawa charter

ประสบการณ์เรียนรู้จากการนำหลักสูตรการสร้างเสริมสุขภาพ สำหรับวิชาชีพการพยาบาลไปใช้ ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล แห่งหนึ่งในภาคกลาง

กัศนา ไกรบุวัตน์, PhD¹

บทคัดย่อ

การสร้างเสริมสุขภาพเป็นบทบาทและหน้าที่เชิงรุกที่สำคัญของพยาบาลที่มุ่งเน้นการสร้างสมรรถนะแห่งตนหรือเพิ่มศักยภาพของตนเองให้สามารถดูแลสุขภาพตนเองและเข้าถึงบริการสุขภาพของรัฐได้เมื่อจำเป็น หลักสูตรการสร้างเสริมสุขภาพในครั้งนี้ สร้างสรรประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการถ่ายทอดจากผู้เชี่ยวชาญและการสัมผัสประสบการณ์ตรงจากพยาบาลที่พัฒนานวัตกรรม เนื้อหาของความรู้ในหลักสูตรได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติด้านการสร้างเสริมสุขภาพและการพัฒนานวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาพของพยาบาลวิชาชีพในพื้นที่ภาคกลาง ภายใต้กรอบแนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพตามกฎบัตรออตตาวา ผู้เข้าอบรมทั้งกลุ่มพยาบาลวิชาชีพและนักศึกษาประเมินว่าการเข้าอบรมการสร้างเสริมสุขภาพ ณ ศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้ ช่วยให้ผู้ใช้รับการอบรมมีความรู้ และความเข้าใจในยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การสร้างเสริมสุขภาพตามกฎบัตรออตตาวาได้ลึกซึ้งขึ้น สามารถนำหลักการและแนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพที่ได้จากการอบรมไปประยุกต์ใช้กับการสร้างเสริมสุขภาพในพื้นที่ปฏิบัติการของผู้เข้ารับการอบรม การใช้ module เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนช่วยให้บรรยากาศการเรียนการสอนไม่น่าเบื่อ ผู้เข้ารับการอบรมเห็นภาพการทำงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพของพยาบาลเจ้าของนวัตกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ “นวัตกรรม 3 ไม่” ได้ลึกซึ้ง โดยเฉพาะกิจกรรมของนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับมิติการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ การสร้างชุมชนเข้มแข็ง และการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ ผู้เข้ารับการอบรมเสนอว่าควรมีการกระจายความรู้ด้านการสร้างเสริมสุขภาพออกไปยังบริบทพื้นที่อื่นๆ เพื่อขยายเครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้ออกไปในวงกว้าง

คำสำคัญ: การสร้างเสริมสุขภาพ กฎบัตรออตตาวา

J Nurs Sci. 2016;34(2):16-22

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุขศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

บทนำ

การสร้างเสริมสุขภาพ เป็นกระบวนการสร้างหรือเพิ่มสมรรถนะด้านสุขภาพและเป็นการดัดศักยภาพของประชาชนให้สามารถดูแลสุขภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นนิสัยหรือพฤติกรรมที่ดีและยั่งยืน นำไปสู่การดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ในศาสตร์ของการพยาบาลและมิติการดูแลสุขภาพ งานสร้างเสริมสุขภาพเป็นบทบาทและหน้าที่เชิงรุกของพยาบาลที่มุ่งเน้นการสร้างสมรรถนะหรือศักยภาพของประชาชนให้สามารถพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพและเข้าถึงบริการสุขภาพของรัฐได้เมื่อจำเป็นทั้งในภาวะปกติ ภาวะเสี่ยง และภาวะเจ็บป่วย เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี นำไปสู่การมีสังคมแห่งสุขภาวะ การดำเนินงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพของพยาบาลจึงมีความสอดคล้องกับนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพตามแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)¹ รัฐได้จัดสรรงบประมาณแผ่นดินส่วนหนึ่งมาใช้ในการสนับสนุนการจัดโครงการ/กิจกรรม/นวัตกรรมเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคแก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกกลุ่มประชากร ในทุกระดับของการให้บริการสุขภาพ การจัดสรรงบประมาณมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 9.5 ในปี พ.ศ. 2555 เป็นร้อยละ 20 ในปี พ.ศ. 2555¹ จึงเปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้คิดค้นพัฒนา และจัดทำโครงการต่างๆ ที่สนับสนุนให้เกิดการสร้างเสริมสุขภาพอย่างเป็นรูปธรรมขึ้น โดยรัฐได้มีมติเปิดตัวแผนยุทธศาสตร์สุขภาพดีวิถีไทย พ.ศ. 2554-2563 มีเป้าหมายในการสร้างภูมิคุ้มกันสุขภาพให้แก่ประชาชนและเสริมสร้างศักยภาพในการดูแลสุขภาพตนเอง ลดความเสี่ยงต่อการเกิดภัยคุกคามจากปัญหาสุขภาพและโรคต่างๆ รวมถึงโรคที่เกิดจากวิถีชีวิตและพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป² สภาการพยาบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของบทบาทการสร้างเสริมสุขภาพในวิชาชีพการพยาบาล จึงได้ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดทำโครงการขับเคลื่อนวิชาชีพการพยาบาลเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ โดยมีสถาบันการศึกษาพยาบาลต่างๆ ร่วมเป็นผู้รับผิดชอบจัดทำหลักสูตรการสร้างเสริมสุขภาพวางแผนงาน ดำเนินการ ตลอดจนการผลักดันการสร้าง

เสริมสุขภาพให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาพยาบาลต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อให้ นักศึกษาและพยาบาลวิชาชีพได้เห็นความสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพ และพัฒนางานสร้างเสริมสุขภาพให้เกิดขึ้นและใช้ได้จริง นำพาประชาชนเข้าสู่สังคมสุขภาวะ

หลักสูตรการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อขับเคลื่อนวิชาชีพการพยาบาล

หลักสูตรการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อขับเคลื่อนวิชาชีพการพยาบาลในการสร้างเสริมสุขภาพ เป็นการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ผ่านการถ่ายทอดจากผู้เชี่ยวชาญ และการสัมผัสประสบการณ์ตรงจากบุคคลและสถานที่จริง เนื้อหาของความรู้ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติด้านการสร้างเสริมสุขภาพ และการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพของพยาบาลวิชาชีพในพื้นที่ภาคกลาง ภายใต้กรอบแนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพตามกฎบัตรรอดตาว่า³ ซึ่งประกอบด้วย 1) การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ (building healthy public policy) 2) การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ (creating supportive environments) 3) การสร้างชุมชนเข้มแข็ง (strengthening community action) 4) การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล (developing personal skills) และ 5) การปรับบริการสุขภาพ (reorienting health services)

การพัฒนาหลักสูตรการสร้างเสริมสุขภาพสำหรับวิชาชีพการพยาบาล เป็นกิจกรรมหนึ่งในโครงการขับเคลื่อนวิชาชีพการพยาบาลเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้นวัตกรรมทางการพยาบาลในทุกระดับบริการสุขภาพที่คัดสรรโดยสถาบันที่รับผิดชอบในแต่ละพื้นที่ทั่วประเทศ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม เป็นศูนย์เรียนรู้นวัตกรรมทางการพยาบาล เป็นศูนย์ในพื้นที่ภาคกลางที่รับผิดชอบโดยคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล การจัดการเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้นวัตกรรมทางการพยาบาลมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมสุขภาพตามกฎบัตรรอดตาว่าให้พยาบาลวิชาชีพ และนักศึกษา

พยาบาล รวมทั้งศึกษาเรียนรู้นวัตกรรมทางการพยาบาล ด้านการสร้างเสริมสุขภาพอย่างเป็นรูปธรรม และครอบคลุมทุกระดับของระบบบริการสุขภาพ สามารถนำไปต่อยอดในการพัฒนาระบบสุขภาพในความรับผิดชอบ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ ที่ดีและสามารถดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัวได้

กิจกรรม/วิธีดำเนินการของหลักสูตร

1. กิจกรรม Mapping และ Matching

คณะทำงานจัดทำหลักสูตรการสร้างเสริมสุขภาพฯ ได้ดำเนินการ Mapping และ Matching ข้อมูลจากการศึกษานวัตกรรมทางการพยาบาล 5 แห่งในภาคกลาง และจัดตั้งให้เป็นศูนย์การเรียนรู้การสร้างเสริมสุขภาพและการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ บทความนี้จะขอกล่าวถึงกิจกรรมและการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ นวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาพในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมหาสวัสดิ์ ภายใต้ชื่อ “นวัตกรรม 3 ไม่” เป็นนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง/ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การบริโภคให้เอื้อต่อการใช้สุขภาพดี ประกอบด้วย ไม่จิ้มพริกเกลือกับผลไม้ที่มีรสหวานตามธรรมชาติ ไม่ดื่ม น้ำอัดลม น้ำหวาน เครื่องดื่มกาแฟ ชา โกโก้ ในรูปแบบ 3 in 1 และ ไม่เติมพริกน้ำปลาเพิ่มในอาหารที่ปรุงเสร็จพร้อมรับประทาน พยาบาลเจ้าของนวัตกรรมและเจ้าหน้าที่ทุกคนของ รพ.สต. ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองให้เป็นแบบอย่างแก่ประชาชนในชุมชน ปรับสภาพแวดล้อมใน รพ.สต. โดยไม่มีการเสริฟน้ำหวาน ชา กาแฟ 3 in 1 ให้แก่บุคคลต่างๆ ที่มาติดต่องาน ร่วมงาน ฝึกงาน ประชุม และประกาศให้ การปฏิบัติตามนวัตกรรม 3 ไม่ เป็นนโยบายสร้างเสริมสุขภาพของ รพ.สต.

2. การจัดทำโครงการอบรมการสร้างเสริมสุขภาพ และกำหนดเวลาการอบรม

คณะทำงานฯ ได้จัดทำโครงการอบรม “การพัฒนาสมรรถนะพยาบาลเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ” มุ่งเน้นการเรียนรู้การสร้างเสริมสุขภาพ ผ่านศูนย์การเรียนรู้ นวัตกรรม การพยาบาลเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ จัดโครงการอบรม จำนวน 2 รุ่น สำหรับพยาบาลวิชาชีพ 1 รุ่น และสำหรับ

นักศึกษาพยาบาล 1 รุ่น

3. คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเข้ารับการอบรม

3.1 กลุ่มพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 30 คน

คณะพยาบาลศาสตร์ ทำหนังสือเชิญผู้เข้ารับการอบรม ผ่านการติดต่อประสานงานกับสำนักงานสาธารณสุข จังหวัด 5 จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี นครปฐม และประจวบคีรีขันธ์ โดยได้ให้แต่ละจังหวัดส่งผู้เข้ารับการอบรม จังหวัดละ 6 คน โดยเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในระดับปฐมภูมิ จำนวน 2 คน ระดับทุติยภูมิ จำนวน 2 คน และระดับตติยภูมิ จำนวน 2 คน

3.2 กลุ่มนักศึกษาพยาบาล

คณะทำงานฯ รับสมัครนักศึกษาผู้สนใจเข้ารับการอบรม จำนวน 60 คน เป็นนักศึกษาจากคณะพยาบาลศาสตร์ โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล และผู้แทนนักศึกษาจากสถาบันสมทบของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล อีก 8 สถาบัน

4. การจัดทำข้อตกลงและแนวทางการเพิ่มสมรรถนะกลุ่มเป้าหมาย

คณะพยาบาลศาสตร์ได้จัดทำข้อตกลงความร่วมมือในการสนับสนุนและพัฒนาสมรรถนะการสร้างเสริมสุขภาพของพยาบาลกลุ่มเป้าหมายกับศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยทำข้อตกลงความร่วมมือกับผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมหาสวัสดิ์

5. การเตรียมความพร้อมของผู้สอน การออกแบบคู่มือการเรียนรู้ และศูนย์เรียนรู้

การเตรียมความพร้อมของผู้สอนทั้งในส่วนของพยาบาลวิชาชีพผู้เป็นเจ้าของนวัตกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ และอาจารย์ของคณะพยาบาลศาสตร์ รวมถึงการเตรียมความพร้อมของสถานที่และบุคลากรในพื้นที่ของศูนย์เรียนรู้ฯ คณะทำงานฯ ได้จัดประชุมหารือกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อทำความเข้าใจถึงความเป็นมาและการดำเนินการจัดทำหลักสูตรฯ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่าย และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการทำงาน คณะทำงานฯ พัฒนาและจัดทำคู่มือผู้สอน คู่มือผู้เรียน เนื้อหาการเรียนการสอน

สื่อประกอบการเรียนการสอน กิจกรรมต่างๆ ที่กระตุ้นและส่งเสริมผู้เข้าอบรมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดจนการจัดเตรียมศูนย์เรียนรู้ ให้พร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต และให้ประสบการณ์ตรงแก่ผู้เข้ารับการอบรม

6. ผลการเรียนรู้

6.1 ภาพรวมที่ผู้เข้าอบรมได้จากการเรียนรู้การสร้างเสริมสุขภาพ ณ ศูนย์การเรียนรู้

ผู้เข้าอบรมทั้งกลุ่มพยาบาลวิชาชีพและนักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นต่อการเข้าอบรมโครงการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ ณ ศูนย์การเรียนรู้ ว่าเป็นโครงการที่ดี ช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้และความเข้าใจในยุทธศาสตร์และยุทธวิธีการสร้างเสริมสุขภาพตามกฎบัตรรอดตายได้ลึกซึ้งขึ้น สามารถนำหลักการและแนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพที่ได้จากการอบรมไปประยุกต์ใช้กับการสร้างเสริมสุขภาพในพื้นที่ปฏิบัติการของผู้เข้ารับการอบรม การเรียนการสอนที่จัดเป็น Module ช่วยให้การเรียนการสอนไม่น่าเบื่อ ผู้เข้ารับการอบรมเห็นภาพการทำงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพของพยาบาลเจ้าของนวัตกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ: นวัตกรรม 3 ไม่ ตามกฎบัตรรอดตายได้ชัดเจนและลึกซึ้ง โดยเฉพาะกิจกรรมของนวัตกรรมฯ ที่เกี่ยวข้องกับมิติการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ การสร้างชุมชนเข้มแข็งและการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ ซึ่งต้องใช้การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายช่วยกันขับเคลื่อนงานสร้างเสริมสุขภาพให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ในด้านของบทบาทพยาบาล นวัตกรรม 3 ไม่ ช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความเข้าใจการเป็นผู้นำในแบบต่างๆ การเปลี่ยนแปลงตัวเองในการเป็นผู้นำด้านสุขภาพ และบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างเสริมสุขภาพ ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้ขั้นตอนและกระบวนการพัฒนาภาคีเครือข่าย และการดึงภาคีเครือข่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ นวัตกรรม 3 ไม่ เริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพระดับบุคคลในการไม่จืม ไม่ดื่ม ไม่เติม ความกล้าเปลี่ยนแปลงตัวเองให้เป็นแบบอย่างแก่ประชาชน ตลอดจนการไม่เสิร์ฟฟริกเกลือ ฟริกน้ำปลา น้ำอัดลม กาแฟ ชา แก่บุคคลต่างๆ ที่มาติดต่อ

กับ รพ.สต. การจัดงานเลี้ยงปลอดน้ำอัดลม แต่ให้น้ำเปล่าแทน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนในชุมชน นำไปสู่การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ เมื่อเจ้าหน้าที่ รพ.สต. เปลี่ยนแปลงตนเองได้ จึงได้มีการดึงภาคีเครือข่ายในโรงเรียน ผ่านครูและนักเรียน และในชุมชนผ่านผู้นำชุมชนหรือแกนนำต่างๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ความร่วมมือร่วมใจก่อให้เกิดความเข้มแข็งและนำไปสู่ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม 3 ไม่ในวงกว้าง จนกระทั่งสามารถยกระดับแนวคิดเป็นนโยบายสาธารณะเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพของชุมชน

6.2 ผู้เข้าอบรมสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ประโยชน์ในการสร้างเสริมสุขภาพอย่างไร

จากการประเมินผลผู้เรียนโดยใช้แบบสอบถาม และการอภิปรายกลุ่ม ผู้เรียนได้ประเมินว่า สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการพัฒนางานสร้างเสริมสุขภาพ การเห็นภาพของนวัตกรรม 3 ไม่ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับพยาบาลเจ้าของนวัตกรรม ช่วยจุดประกายความคิดของผู้เข้ารับการอบรมที่จะกลับไปสร้างสรรผลงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพในพื้นที่ของตนเอง ตลอดจนการต่อยอดนวัตกรรมหรือการขยายผล นวัตกรรม 3 ไม่ ไปสู่อื่นๆ โดยพยาบาลวิชาชีพเชื่อว่าตนเองสามารถทำได้

7. ข้อเสนอแนะจากการเข้าร่วมอบรม

7.1 กระบวนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรการเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้

ผู้เข้ารับการอบรมอยากให้มีการดำเนินนวัตกรรมในศูนย์การเรียนรู้ออกไปอย่างต่อเนื่อง และควรวางแผนที่จะพัฒนาอาสาสมัครหรือเจ้าหน้าที่รุ่นใหม่ เพื่อขึ้นมาดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม โดยอาจจะมีการจัดอบรมหรือพัฒนาเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครระยะเวลาในการอบรมควรมีความยืดหยุ่น และขยายเวลา เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปได้ดีขึ้น และควรจะต้องมีการกระจายความรู้ออกไปให้ทั่วถึงในจังหวัดอื่นๆ เพื่อขยายเครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้

บทสรุป

หลักสูตรการสร้างเสริมสุขภาพเกิดขึ้นภายหลังการคัดสรรนวัตกรรมสร้างเสริมสุขภาพของพยาบาลในเขตภาคกลางของประเทศ นวัตกรรม 3 ไม่ เป็นหนึ่งในหลายนวัตกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของพยาบาลในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพที่สำคัญในชุมชน การพัฒนานวัตกรรม 3 ไม่ ก่อให้เกิดผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในระดับตำบล และได้ขยายผลไปสู่อำเภอและจังหวัด และยกระดับการถ่ายทอดความรู้จากท้องถิ่นเล็กๆ สู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้การสร้างเสริม

สุขภาพที่สามารถถ่ายทอดความรู้และทักษะการสร้างเสริมสุขภาพไปสู่ระดับประเทศ เป็นที่อบรมและดูงานของบุคลากรต่างๆ นวัตกรรม 3 ไม่ ตอบโจทย์การสร้างเสริมสุขภาพตามกฎบัตรรอตราว่าได้ครบถ้วน (แสดงในตารางที่ 1) โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพ ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเห็นภาพพยาบาลวิชาชีพในบทบาทการเป็นผู้นำในการสร้างเสริมสุขภาพที่มีความโดดเด่น สามารถทำได้จริงในพื้นที่ปฏิบัติงานในบริบทต่างๆ

ตารางที่ 1 นวัตกรรม 3 ไม่ กกับการเรียนรู้ด้านการสร้างเสริมสุขภาพในศูนย์การเรียนรู้ฯ

ยุทธศาสตร์รอตรา	ลักษณะกิจกรรม	บทบาทของพยาบาล
1. การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ	1. นโยบาย 3 ไม่ (ไม่ดื่ม ไม่จิ้ม ไม่เติม)	1. ผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงรุก 2. ผู้ประสานความร่วมมือ 3. ผู้ให้ความรู้
2. การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ	1. จัดงานเลี้ยงปลอดน้ำอัดลม 2. โรงเรียนไม่จำหน่ายน้ำอัดลม 3. ร้านค้าย่อยที่เข้าร่วมโครงการ 3 ไม่ ไม่จำหน่ายน้ำอัดลม 4. ไม่เสิร์ฟน้ำอัดลม กาแฟ ชา ชนิด 3 in 1 ในการประชุมที่จัดขึ้นที่ รพ.สต.มหาสวัสดิ์	1. ผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงรุก 2. ผู้เป็นแบบอย่าง 3. ผู้ให้ความรู้ 4. ผู้ประสานความร่วมมือ
3. การสร้างชุมชนเข้มแข็ง	1. ชมรมผู้สูงอายุ 2. ทีมงานทุกคนใน รพ.สต. ให้ความร่วมมือกับโครงการ 3 ไม่ 3. อบต. รร. อสม. และผู้นำอื่นๆ ในชุมชนให้ความร่วมมือกับโครงการ 3 ไม่	1. ผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงรุก 2. ผู้เสริมสร้างพลังอำนาจ 3. ผู้ประสานความร่วมมือ 4. ผู้จัดการดูแล 5. ผู้ให้ความรู้
4. การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล	1. การแสวงหาความรู้และลงพื้นที่ ให้ความรู้แก่ประชาชน	1. ผู้ให้ความรู้ 2. ผู้ให้การดูแลสุขภาพ 3. ผู้เสริมสร้างพลังอำนาจ
5. การปรับบริการสุขภาพ	1. ลงพื้นที่ไปเยี่ยมบ้าน 2. สร้างเครือข่าย/ ทีมงาน	1. ผู้ประสานความร่วมมือ 2. ผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงรุก 3. ผู้ให้บริการด้านสุขภาพ 4. ผู้ให้ความรู้

เอกสารอ้างอิง (References)

1. Steering Committee on Formulation of 11th National Health Development Plan, 2012-2016 Ministry of Public Health Thailand. The 11th national Health Development plan under the national economic and social development plan B.E. 2555-2559 (A.D. 2012-2016) [Internet]. Nonthaburi: Bureau of Policy and Strategy, Office of the Permanent Secretary, Ministry of Public Health; 2012 [cited 2016 Feb 29]. Available from: http://www.bps.moph.go.th/new_bps/sites/default/files/healthplan11.pdf (in Thai).
2. Department of Health Service Support, Ministry of Public Health. Thailand healthy life style strategic plan B.E. 2554-2563 (A.D. 2011-2020). Nonthaburi: Ministry of Public Health; 2011. (in Thai).
3. World Health Organization [Internet]. Geneva: The Ottawa Charter for Health Promotion; [update 2016; cited 2016 Feb 29]. Available from: <http://www.who.int/healthpromotion/conferences/previous/ottwa/en/>